

Akademiet for yngre forskere

Akademiet for yngre forskere sin politikk om Akademisk frihet

Vedtatt på AYFs vårssamling 15.mars 2022

Akademisk frihet er grunnleggende for et kunnskapsbasert demokrati, og har et sterkt rettslig vern i Norge. Akademisk frihet er en rettighet, en verdi og en praksis som trenger vedvarende oppmerksomhet og vern for å holdes i hevd.

De viktigste tiltakene for å styrke akademisk frihet i norsk academia er opplæring i forskerutdanningen og institusjonelle tiltak som støtter opp under en kultur for akademisk frihet.

AYF vil trekke frem følgende:

Yngre forskere, midlertidighet og usikre stillingsforhold

Yngre forskere kan være særlig utsatt for press mot akademisk frihet. Midlertidighet og usikre stillingsforhold skaper en usikkerhet som både direkte og indirekte rammer unge forskeres akademiske frihet. Samfunnet går glipp av verdifull kunnskap og viktige stemmer hvis ikke yngre forskere opplever akademisk frihet.

Finansiering

Det er svært få midler som ikke krever/en direkte relevans for forvaltningen og/eller næringslivet eller andre interessegrupper. At forskning i stadig større grad knyttes opp til spesifikke samfunnsinteresser og -aktører har prinsipielle implikasjoner for akademisk frihet og krever tydelig bevissthet og retningslinjer knyttet til disse. Derfor etterlyser AYF mer midler til fri forskning for yngre forskere. Det er helt essensielt at vi har kritisk, uavhengig forskning både på universitetene og i instituttsektoren.

Press fra eksterne interesser

De siste årene har vi sett eksempler på at interessegrupper i samfunnet, særlig større private næringsaktører, har angrepet enkeltforskere og fagmiljøer på grunn av ufordelaktige funn. Forskning på, i eller finansiert av autoritære regimer kan utfordre enkeltforskernes akademiske frihet så vel som liv og helse. De færreste – hverken individuelle forskere eller forskningsgrupper – er forberedt på eller rustet for et slikt ytre press.

Akademiet for yngre forskere

Institusjonenes rolle

Institusjonene har en sentral rolle i å verne om og bevisstgjøre om akademisk frihet. Eksempler på institusjonelle tiltak kan være opplæring i akademisk frihet for yngre forskere, bedre rutiner og beredskap, rådgivning og støtte dersom enkeltforskere eller fagmiljøer blir utsatt for press og kampanjer. Institusjonene må stå klare til å bære byrden når den akademiske friheten og ytringsfriheten kommer under press i praksis. Alle ansatte bør ha kunnskap om den akademiske friheten. Den vissheten vil, i seg selv, bidra til å unngå nedkjølingseffekter.

Kultur for akademisk frihet

Akademisk frihet må dyrkes nedenfra, gjennom kultur på arbeidsplassen og i fagfellesskapet. Yngre forskere har et ytringsansvar, og skal utstyres med selvtillit til å kunne utøve sin akademiske frihet, i møte med politikere, media og finansierer.